

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

[Γλωσσική κοινότητα και μητρική γλώσσα]

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Μπαμπινιώτη με τίτλο «Θεωρητική Γλωσσολογία», 1980, Αθήνα, σελ. 32-33. Το βιβλίο είναι επιστημονικό σύγγραμμα που εισάγει τον αναγνώστη στις βασικές αρχές της θεωρητικής γλωσσολογίας.

Η γλωσσική κοινότητα ως έννοια περιγράφει το σύνολο των ατόμων που έχουν την ίδια μητρική γλώσσα. Τα άτομα αυτά διαφέρουν από άλλα τα οποία μιλούν μια ορισμένη γλώσσα ως «ξένη» (μη μητρική), κυρίως ως προς τους όρους εκμάθησης της γλώσσας. Όταν αναφερόμαστε στη μητρική γλώσσα, μιλάμε για «γλωσσική κατάκτηση», γιατί λαμβάνουμε υπόψη μας ότι τα άτομα μιας κοινότητας έχουν μάθει τη γλώσσα μέσα στο στενότερο (οικογενειακό) και ευρύτερο (κοινωνικό) περιβάλλον και έχουν διαμορφώσει ό,τι ονομάζουμε «γλωσσικό αίσθημα».

Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι φυσικά και βαθμιαία τα άτομα αυτά έχουν κατακτήσει έναν συγκεκριμένο γλωσσικό κώδικα, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί νοοτροπίες, στάσεις, πολιτικο-κοινωνικές αντιλήψεις, πολιτιστικό υπόβαθρο. Για παράδειγμα, η ευρύτατη χρήση των υποκοριστικών της Ελληνικής («βάλε λίγο λεμονάκι στη σουπίτσα σου», «είχε κάτι λεφτουδάκια κι αγόρασε ένα οικοπεδάκι στο Σούνιο») ή η βιωματική φόρτιση λέξεων, όπως το φιλότιμο ή η λεβεντιά, προϋποθέτουν τη γλωσσική κατάκτηση της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας. Η κατάκτηση της γλώσσας συνδέεται προφανώς με την παιδική ηλικία, δηλαδή πώς μαθαίνει ο άνθρωπος τη μητρική του γλώσσα, όταν είναι παιδί. Έτσι, παιδική ηλικία και γλωσσική κατάκτηση αντιμετωπίζονται συνήθως από κοινού.

Αντίθετα, όταν αναφερόμαστε στη γνώση μιας ξένης γλώσσας, μιλάμε για «μάθηση της γλώσσας», που σημαίνει τη γνώση μίας ή περισσότερων άλλων γλωσσών πέραν της μητρικής. Η γνώση μιας ξένης γλώσσας προϋποθέτει, επίσης, την κατάκτηση ενός βασικού μηχανισμού παραγωγής και κατανόησης της ξένης γλώσσας. Διαφέρει, όμως, στη χρήση που κάνει το άτομο αυτό, ειδικά, στη σωστή εφαρμογή των κανόνων της ξένης γλώσσας και στην έκφραση των ποικίλων λεπτών αποχρώσεων και βιωμάτων που μεταφέρονται με τη χρήση της.

Κάθε γλώσσα, λοιπόν, συνιστά μια ιδιαίτερη οργάνωση και έκφραση της αντικειμενικής πραγματικότητας. Είναι ένας νέος κόσμος. Γι' αυτό είναι πολύ δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο, να κατακτηθεί σε όλη του την έκταση από άτομα που δεν ανήκουν σε αυτόν εξαρχής, από τα πρώτα δηλαδή χρόνια της ζωής τους, τα οποία είναι καθοριστικά για τη γλωσσική τους συγκρότηση.

Κείμενο 2

Σήμα κινδύνου

Το απόσπασμα έχει αντληθεί από το μυθιστόρημα του Αντώνη Σαμαράκη «Σήμα Κινδύνου», Αθήνα, εκδ. Ελευθερουδάκη.

Δε θυμάμαι ποιον δρόμο περνούσα, σαν άκουσα να με φωνάζουν από το αντικρινό πεζοδρόμιο. Ξαφνιάστηκα που με είχαν γνωρίσει παρόλο που η νύχτα ήταν κατασκότεινη και παρόλο που βάδιζα γρήγορα.

Στάθηκα. Ο άνθρωπος από το αντικρινό πεζοδρόμιο ήρθε. Ήταν ο κύριος Χιδίρογλου, υπάλληλος της Εμπορικής Τραπέζης. Ψηλός, αδύνατος, με πολύ μικρά μάτια σα χάντρες, θα ήταν πενήντα και πλέον, έδειχνε όμως νεώτερος.

«Πολύ χαίρομαι που σας συναντώ απόψε», είπε. Και το σάλιο του μου ήρθε καταπρόσωπο και αηδίασα. «Παρομοίως», είπα, και για κάθε ενδεχόμενο, έκανα ένα βήμα πίσω. Παραλίγο να πω: «Δεν καταλαβαίνω πώς διάβολο με γνωρίσατε νυχτιάτικα!»

«Μάτι όμως, ε; Αητός!» είπε ο κύριος Χιδίρογλου. Και πρόσθεσε: «Να χτυπήσω ξύλο!». Πήγε στον στύλο του ηλεκτρικού και χτύπησε ξύλο δύο φορές. Ύστερα ήρθε κοντά μου. «Έχω κάτι για σας», είπε με ύφος εμπιστευτικό. «Πρώτης τάξεως κοπέλα! Άλφα άλφα! Και το σημαντικότερον: τρεις χιλιάδες κομμάτια τοις μετρητοίς!»

Ένα τέταρτο, ίσως και παραπάνω, με κράτησε εκεί ο κύριος Χιδίρογλου με τη φλυαρία του. Είπε πολλά, πάρα πολλά. Πως ήταν καιρός να αποφασίσω το γάμο, πως η ευκαιρία, το συνοικέσιο που μου επρότεινε, ήταν κάτι εξαιρετικό, πως η κοπέλα δεν ήταν βέβαια ούτε πολύ νέα ούτε πολύ όμορφη, εμφανίσιμη πάντως, είχε πολλά χαρίσματα, τα γαλλικά της, το πιάνο της, και προπαντός τρεις χιλιάδες κομμάτια τοις μετρητοίς...

Αδύνατον να τον διακόψω με την φόρα που είχε πάρει. Εδέησε να φταρνιστεί δύο φορές απανωτά, για να βρω την ευκαιρία να του πω: «Με συγχωρείτε, είμαι βιαστικός. Θα το συζητήσουμε το πράγμα άλλη φορά». «Εν πάση περιπτώσει, εθεώρησα χρέος μου...»,

είπε φανερά δυσαρεστημένος. Και πρόσθεσε: «Απροπό! Είναι και χριστιανικών αρχών! Να πάρει ο διάβολος, έπρεπε να το πω ευθύς εξαρχής!».

Μου έδωσε το χέρι του. Ήταν ιδρωμένο και αηδίασα. «Έχομεν 5 Μαρτίου απόψε», είπε. «Θα σας δώσω προθεσμία να σκεφτείτε έως τας 7 Μαρτίου. Προθεσμία τεσσαράκοντα οκτώ ωρών! Λοιπόν, αν δεν έχω απάντησίν σας έως τας 7 Μαρτίου, μεσονύκτιον ακριβώς, τότε θα είμαι ελεύθερος να διαθέσω αλλού...» Σκόνταψε. «Το εμπόρευμα» παραλίγο να πω. «Σύμφωνοι», είπα. «Θα σκεφθώ». «Ωρίμως!», ετόνισε ο κύριος Χιδίρογλου. «Ωρίμως», είπα και χωρίσαμε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε 60 περίπου λέξεις να αποδώσεις με συντομία τη διαφορά που εντοπίζεται στο Κείμενο 1 ανάμεσα στην κατάκτηση και στην εκμάθηση της γλώσσας.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να δικαιολογήσεις την παρουσία των παραδειγμάτων στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις πέντε λέξεις ή φράσεις που ανήκουν σε ειδικό λεξιλόγιο (μονάδες 10) και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση που φαίνεται να παίρνει ο πρωταγωνιστής της αφήγησης στην πρόταση που του γίνεται. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

